

XLI. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS KAMATELSZÁMOLÁSAI, TŐKEVISSZATÉRÜLÉSEI, AZ ADÓSSÁG- ÉS KÖVETELÉS-KEZELÉS KÖLTSÉGEI FEJEZET 2007. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSÉNEK VÉGREHAJTÁSA

A fejezet a központi költségvetés devizában és forintban fennálló adósságának kamat- és egyéb kiadásait, valamint a központi költségvetés egyes, hitelviszonyon alapuló követeléseinek megtérüléséből származó bevételeit tartalmazza.

KIADÁSOK

A fejezet 1006,1 milliárd forint összegű kiadásai 106,6 milliárd forinttal maradtak el a tervezettől. Az előirányzatnál alacsonyabb teljesülés a devizában fennálló adósság kamatának 7,7 milliárd forint, a forintban fennálló adósság kamatának 96,6 milliárd forint és az egyéb költségek 2,3 milliárd forint összegű elmaradásából adódik.

A kamatkiadások alakulását a következő tényezők befolyásolták:

- meghatározó volt a tervezettnél lényegesen alacsonyabb nettó finanszírozási igény és a KESZ likviditásának kedvező alakulása mind 2006, mind 2007 folyamán, amelynek eredményeként a 2006. év végi adósságállomány és a 2007. évi hiány miatti adósságcsökkenés az előirányzatok kialakításának időpontjában feltételezethez képest kedvezőbben alakult;
- a tervekhez képest 2006. év végén és 2007. év folyamán is módosult a forint és deviza előtörlesztések összege;
- a 2006. év végi magasabb adósságátvállalás miatt a 2007-re tervezett átvállalás kisebb összegben valósult meg;
- a feltételezethez lényegesen kedvezőbben alakultak a devizaárfolyamok is, az átlagos Ft/EUR árfolyam a költségvetési tervezésnél meghatározott 275,5 helyett 251,3 lett;
- az állampapír-piaci forinthozamok mind 2006 végén, mind 2007 folyamán átlagosan elmaradtak a tervezettől.

1. CÍM: A DEVIZÁBAN FENNÁLLÓ ADÓSSÁG ÉS KÖVETELÉSEK KAMATELSZÁMOLÁSAI

A devizában fennálló adósság 186,2 milliárd forintos kamatkiadásai az előirányzat 96,1 %-ában teljesültek. A 7,7 milliárd forint összegű megtakarítás a devizakötvények után fizetett kamatok 14,5 milliárd forintos csökkenésének és a devizahitelek kamata 6,6 milliárd forintos növekedésének az eredője.

1/1 ALCÍM: DEVIZAHITELEK KAMATELSZÁMOLÁSAI

A nemzetközi pénzügyi szervezetektől és a külföldi pénzintézetektől (Világbank, EBB, EBRD, KfW, ET Fejlesztési Bank) felvett devizahitelek, illetve az átvállalt külföldi devizahitelek után összesen 25,7 milliárd forint értékű kamatot (az előirányzat 87,4 %-át) kellett fizetnie a költségvetésnek. Az együttesen 3,7 milliárd forintos kamatmegtakarítás döntően az EBB hitelek előirányzatainál jelentkezett, de minden előirányzatnál javulás mutatkozik. Az eltérés három tényezőre vezethető vissza:

- döntő részben a tervezettől kedvezőbben alakuló deviza árfolyamok okozták a megtakarítást.
- A projekthitelekhez tartozó programok technikai lebonyolítása, elindítása a tapasztalatok szerint nehézkes, ezért rendszerint a lehívások ütemezése eltér a tervektől, ez mindig változásokat okoz a kamatkidadások alakulásában. A tervekben az Európai Beruházási Banktól összesen 132,2 milliárd forint (480 millió euró) hitel lehívása szerepelt 2007 júniusára, a lehívások júniusban és októberben valósultak meg 32,5 milliárd forint (128,6 millió euró) összegben. Az ET Fejlesztési Bank hiteleinek lehívása szintén más ütemben, ugyanakkor megemelt összegben történt meg, a tervben 5,5 milliárd forint összegű (20 millió euró) lehívás szerepelt júniusra, ezzel szemben október folyamán 23,7 milliárd forintot (95 millió euró) tett ki a lehívások összege.
- A projekthitelek kapcsán kiemelendő, hogy - az eddigi gyakorlattól és a tervektől eltérően - az EBB-től forinthitel lehívására is sor került, amely mind a devizahitelek, mind a forinthitelek kamatainál eltérést okozott.

Az 1999-től felvett devizahitelek kamataként fizetett 7,7 milliárd forint az előirányzathoz képest 2,2 milliárd forint többletkiadást jelentett. Az árfolyamváltozás mellett a változás oka, hogy e soron szerepel az év során többször igénybe vett stand-by (készenléti) és rülirozó hitel kamata is. E hitelek tényleges lehívásával a terv nem számolt, mivel e hitelek célja a rövid, néhány napos átmeneti forrásigény biztosítása, amire vonatkozóan a tervezési időszakban nincs még információ, a tényleges lehívás így emelte a teljesítést az előirányzathoz képest.

A belföldi devizahitelek 14,6 milliárd forintos kamatterhe 8,2 milliárd forinttal haladja meg a tervet. A többletet az okozta, hogy az MNB felé fennálló, 1997-ben átváltott devizahiteleket az év végi kedvező likviditási helyzetben előtörlesztette az adósságkezelő, és az előtörlesztés kapcsán fizetett felhalmozott kamatok növelték a kamatkidadásokat. A MÁV-tól 2002-ben átvállalt hitelek soron elszámolt kamata a kedvező árfolyam alakulása miatt 7,5%-kal maradt el az előirányzattól és 0,3 milliárd forintot tett ki.

1/2 ALCÍM: DEVIZAKÖTVÉNYEK KAMATELSZÁMOLÁSAI

Az 1999-től kibocsátott devizakötvények után 138 milliárd forint összegű kamatkidadást fizetett a központi költségvetés, amely 14,5 milliárd forinttal lett kevesebb a tervezettnél. Ennek oka a 2007. évi árfolyamoknak a tervekhez képest

kedvezőbb alakulása. Az angol és az amerikai kötvények esetében a kamatkiadás az árfolyamnyereség hatására elmaradt a tervektől.

2. CÍM: A FORINTBAN FENNÁLLÓ ADÓSSÁG ÉS KÖVETELÉSEK KAMATKIADÁSAI

A forintadósság kamatkiadásai 2007-ben 809,5 milliárd forintot tettek ki, amely 96,6 milliárd forinttal kevesebb lett a tervezettnél.

2/1 ALCÍM: FORINTHITELEK KAMATELSZÁMOLÁSAI

A forinthitelek kamatkiadása jelentősen alulteljesült, a 22,7 milliárd forintos kifizetés összességében 61,4 milliárd forinttal maradt el az előirányzattól. A teljesítést a következő tényezők befolyásolták:

- 2006 végén – a 2007. évi tervezés során feltételezettnél – magasabb volt az autópálya-társaságoktól átvállalt forinthitelek összege, amely csökkentette a 2007. évi átvállalás mértékét. Így az átvállalt hitelek előző időszakban felhalmozódott kamata (23 milliárd forint) 2007. helyett 2006-ban jelent meg a költségvetési kiadásként.
- 2007-ben a kedvező likviditási helyzetnek köszönhetően a tervezettnél magasabb összegű forinthitel előtörlesztésére került sor már év közben, amely ezen a soron jelentős kamatmegtakarítást eredményezett.
- Növelte a forinthitelek kamatkiadásait, hogy 2007-ben az eddigi gyakorlattal ellentétben az EBB-től nemcsak euróban vett fel hitelt a Magyar Állam, hanem forintban is. Az ezen a soron elszámolt kamatok összege 4,2 milliárd forintot tett ki.
- Az ÁAK Rt-től 2002-ben átvállalt hitel kamata csak kismértékben haladta meg a terveket és 45 millió forintot tett ki.

2/2 ALCÍM: ÁLLAMKÖTVÉNYEK KAMATELSZÁMOLÁSA

A forint államkötvények 609,2 milliárd forintos kamatkiadásai 13,1 milliárd forinttal maradtak el az előirányzattól. Az államkötvények után fizetendő kamatok alakulását a kedvezőbb hozamok és a kibocsátások tervektől eltérő szerkezete befolyásolták.

A piaci értékesítésű államkötvények kamatterhe 568,4 milliárd forint volt, amely az előirányzathoz képest 12,4 milliárd forintos csökkenést jelent e kötvények - tervezetthez képesti – alacsonyabb hozama miatt.

A nem piaci értékesítésű államkötvények 40,8 milliárd forintos kamatkiadása 0,7 milliárd forinttal maradt el az előirányzattól. Az MFB-nek átadott fix kamatozású kötvények kamatkiadása az előirányzatnak megfelelően alakult. A változó kamatozású államkötvények (lakással, konszolidációval, kamatmentes adósság kötvényesítésével kapcsolatos és egyes Postabanknak átadott kötvények) esetében az évközi alacsonyabb hozamok jellemzően csökkentették a kamatkiadásokat. Az ÁPV Rt-nek átadott, a

gázközművek miatti tartalékfeltöltést fedező kötvények kamatkiadása minimális többletkiadást mutatott. Ennek oka, hogy a kötvény-visszavásárlások során az érdeklődés a tervezéskor vártnál alacsonyabb volt, így magasabb állomány után került sor kamatfizetésre.

2/3 ALCÍM: KINCSTÁRJEGYEK KAMATELSZÁMOLÁSAI

A kincstárjegyek 177,6 milliárd forint összegű kamatkiadása a tervekhez képest csökkent. Ezen belül a diszkont kincstárjegyek után kifizetett 139,3 milliárd forint kamat 18 milliárd forinttal lett alacsonyabb a tervezettnél. Az alacsonyabb hozamok mellett a kedvező 2007. évi finanszírozási helyzet miatt is csökkenhetett a diszkont kincstárjegyek állománya, ami a kamatkiadásokat is mérsékelte. A lakossági kincstárjegyek esetében kifizetett 38,3 milliárd forint kamat 4,1 milliárd forinttal maradt el az előirányzattól. A közel 10%-os megtakarítás oka, hogy 2007-ben a tervektől eltérően csökkent a lakossági állampapírok átlagos tartási ideje, ami csökkentette a kifizetett átlagos kamatot.

3. CÍM: ADÓSSÁG ÉS KÖVETELÉSKEZELÉS EGYÉB KIADÁSAI

Az adósság és követelés-kezelés egyéb kiadásai cím együttes összege 10,3 milliárd forintot tett ki, amely 2,3 milliárd forint megtakarítást jelentett az előirányzathoz viszonyítva. Ezen a címen az állam a forint- és deviza kibocsátások, valamint az állampapírok lakossági értékesítése után jutalékot fizet, valamint a forgalmazás egyéb költségeit teljesíti (KELER díjak, tőzsdei díjak, nyomdaköltség stb.). E cím tartalmazza az állampapírok lakossági értékesítését támogató kiadások, valamint az adósság- és követelés-kezelés költségeinek előirányzatait is.

3/1 ALCÍM: JUTALÉKOK ÉS EGYÉB KÖLTSÉGEK

A deviza kötvény kibocsátásokhoz kapcsolódó jutalékok esetében 0,6 milliárd forint megtakarítás keletkezett 2007-ben, amely annak következménye, hogy a tervekhez képest kevesebb devizakötvény kibocsátásra került sor 2007-ben.

A forintjutalékok esetében elsősorban a jutalékfizetéssel járó lakossági állampapírok értékesítésében történt állománycsökkenés miatt lett a tervezettnél 1,4 milliárd forinttal kisebb a forgalmi jutalékok nagysága.

3/2 ALCÍM: ÁLLAMPAPÍROK ÉRTÉKESÍTÉSÉT TÁMOGATÓ KOMMUNIKÁCIÓS KIADÁSOK

Az állampapírok lakossági értékesítését támogató kiadások 208,4 millió forinttal maradtak el az előirányzott 800 millió forinthez képest. A pénzügyminiszter döntése alapján a marketingkommunikációs tevékenység forrását képező 800 millió forintos költségvetési előirányzathoz, a 2007. évre mindösszesen 600 millió forint volt felhasználható. A ténylegesen felhasznált 591,6 millió forint összegből a jogszabályi kötelezettségek teljesítését 54,1 millió forint, a Magyar Állampapír image- és termékkommunikációt 501,3 millió forint, Internetes PR és nemzetközi kommunikációt 36,2 millió forint szolgálta.

3/3 ALCÍM: ADÓSSÁGKEZELÉS KÖLTSÉGEI

Az államháztartási törvény 18/G. § (2) bekezdés a) pontja szerint az ÁKK Zrt-t az adósságkezelési feladatok ellátásért a költségvetési törvényben évente megállapított összeg illeti meg, amelyet havi egyenlő részletekben kell a társaság rendelkezésére bocsátani. Az adósságkezelés költségei alcímről történt 805 millió forintos kifizetés megegyezik az előirányzattal.

3/4 ALCÍM: KÖVETELÉSKEZELÉS KÖLTSÉGEI

A követelés-kezelés költségei minimális kiadást jelentettek, a terv 0,6%-ában teljesültek (0,4 millió forint). E költségek a külföldi követelésekhez kapcsolódtak:

- az orosz államadósság lebontásával kapcsolatos utazási költségek több, mint 0,2 millió forintot tettek ki;
- indokolt esetekben a külföldi adósoknak, illetve az adósok hitelkezelő bankjának küldendő levelek továbbítása – a külföldi bankok kifejezett kérésére vagy a küldemény biztonságos célba juttatása érdekében – futárszolgálat (pl. DHL) útján történik, amelynek költségei 2007-ben több mint 0,1 millió forintot tettek ki.

A tervekben szereplő külföldi követelések leépítését célzó pályáztatásra, valamint óvadék visszafizetésére nem került sor 2007-ben, ez okozta a jelentős elmaradást.

BEVÉTELEK

A központi költségvetés kamatelszámolásai, tőkevisszatérülései, az adósság- és követeléskezelés költségei fejezet bevételi összege 96,4 milliárd forint volt, amely 29,9 milliárd forint többletbevételt jelent a költségvetési előirányzathoz képest. A bevételek 96%-át a kamatbevételek adják, így az eltérést is alapvetően az ezekre ható tényezők okozták: a tervezettnél magasabb KESZ egyenleg, a tervezettnél magasabb összegű kötvénykibocsátás és az alacsonyabb hozamok miatti árfolyamnyereség bevételnövelő hatása érvényesült.

1. CÍM: DEVIZÁBAN FENNÁLLÓ ADÓSSÁG ÉS KÖVETELÉSEK KAMATELSZÁMOLÁSAI

A devizában fennálló követelések utáni 3,5 milliárd forintos kamatbevételek 3,3 milliárd forinttal haladták meg az előirányzatot.

A devizaműveletekhez kapcsolódó, itt elszámolt bevételek több elemből tevődtek össze: tartalmazzák egyrészt a marked-to-market betétekkel kapcsolatos kamatokat 2,7 milliárd forint, másrészt a devizaszámlán elhelyezett betétekért kapott kamatokat 0,7 milliárd forint értékben.

Az előirányzatot meghaladó teljesítés oka, hogy a fedezeti ügyletek miatt elhelyezett betétállomány nagysága előre nem tervezhető. A megvalósult magas betétállomány e jogcímen belül jelentős kamatbevételt eredményezett. A világbanki hitelek kapcsán

elszámolt kamatbevétel a magasabb árfolyamnak köszönhetően szintén meghaladta az előirányzatot.

2. CÍM: A FORINTBAN FENNÁLLÓ ADÓSSÁG ÉS KÖVETELÉSEK KAMATELSZÁMOLÁSAI

A forintban fennálló követelések kamatbevételének 89,2 milliárd forintos teljesülése 26,5 milliárd forint többletbevételt jelentett a költségvetés számára.

Az államkötvények kamatbevételeként elszámolt összegek 31,7 %-kal haladták meg az előirányzatot. Ez a többlet a piaci értékesítésű államkötvények felhalmozott kamatbevételének és árfolyamnyereségnek elszámolását tartalmazó 12,4 milliárd forint többletbevételből (32,9%) következett be. E bevételi többlet részben a tervezetthez képest magasabb szintű államkötvény-értékesítés következménye, részben pedig az okozta, hogy az aukciós árfolyamnyereség a kedvezőbb hozamok miatt jóval több lett 2007-ben a tervezettnél.

A nem piaci, az állam által egyes pénzüintézeteknek nyújtott alárendelt-kölcsöntőke kötvények utáni kamatbevétel lényegében az előirányzatnak megfelelően alakult.

A Kincstári Egységes Számla forint-állományának 31,2 milliárd forintos kamatbevétele 12,6 milliárd forint többletet eredményezett. A többletbevétel a következő tényezők eredője:

- a Kincstári Egységes Számla állománya 2007 során a vártnál folyamatosan kedvezőbb hiány-lefutás következtében jellemzően magasabb volt a tervezettnél, amely 13,7 milliárd forint összegű többlet-kamatot eredményezett;
- a KESZ után fizetendő kamatmérték (a jegybanki alapkamat) napi átlaga a tervezett alatt alakult, amely viszont 1,1 milliárd forint bevétel csökkenést okozott.

Az EU által finanszírozott – de hazánk által megelőlegezett – intervenciós felvásárlások előfinanszírozási kamatköltségének uniós megtérítése 5,1 milliárd forintra teljesült, ami az éves előirányzott összeg 97,4 %-ának felel meg. A kamatot az EU a felvásárlás időpontjától az intervenciós készleteknek az általa meghatározott időpontban és volumenben történő értékesítéséig terjedő időszakra fizeti a megelőlegezésre fordított összeg után. A 2005. évi rekordtermés miatt felhalmozódott készletek értékesítésére folyamatosan, 2006-ban és 2007-ben került sor. Az értékesítés időpontjának meghatározása az Európai Bizottság szuverén döntése, de az előirányzat teljesülése azt mutatja, hogy az értékesítésre a prognózisoknak megfelelő ütemezésben került sor 2007. folyamán.

4. CÍM: TŐKEKÖVETELÉSEK VISSZATÉRÜLÉSE

A kormányhitelek visszatérülése alcím a volt rubel és dollár elszámolású országoknak korábban nyújtott kormányhitelek, ill. kereskedelmi szaldókövetelések bevételeit tartalmazza, a megtérülés időpontjában érvényes devizaárfolyamon.

2007-ben is tovább folytatódott az e követelések mielőbbi, előnyös leépítését célzó munka, amely egyfelől a még rendezetlen követelések törlesztéséről szóló új kormányközi és követelés-értékesítési megállapodások megkötésére, másfelől a már korábban megkötött ilyen megállapodások ütemterv szerinti végrehajtásának elősegítésére irányult.

A bevételek szinte teljes mértékben a volt rubel relációból, Oroszországgal és Albániával szembeni követelések megtérüléséből keletkeztek, míg a dollár elszámolás mellett nyújtott kormányhitelek bevétele a nicaraguai viszonylatból származott.

A 2007. évre tervezett, majd módosított 2 465,8 millió forintos bevétellel szemben 2 490,8 millió forint tényleges bevétel keletkezett, tehát a módosított előirányzat 101%-ban teljesült, ami alapvetően két tényezőtől vezethető le:

- USD-ben számolva a módosított tervszám 123,2%-ban teljesült,
- A 217,50 Ft/USD tervezési árfolyammal szemben a 2007. évben a piaci árfolyam jelentős csökkenése miatt az USD bevételek forintra történő átváltása átlagosan 176,40 Ft/USD árfolyamon valósult meg.

A volt rubel reláció bevétele a tervezett 2 437,5 millió forinttal szemben 2 466,4 millió forintban, míg a dollár reláció bevétele a tervezett 28,3 millió forinttal szemben 24,4 millió forintban teljesült.

A volt rubel reláción belül az orosz adósság lebontása 2007-ig áruszállítással és szolgáltatással történt, s a tervezett 2 006,8 millió forinttal szemben 2 083,6 millió forint bevétele származott a költségvetésnek. Ezen belül:

- A System Consulting ZRt. (energetikai berendezések szállítása) 1 855,4 millió forint,
- a Speed-Ex Kft. (dömper szállítás) 84 millió forint,
- az Oroszországban lévő magyar hadisírok gondozása 144,3 millió forint bevételt jelentett a költségvetésnek.

Ez utóbbi összeggel módosította a Kormány az előirányzatot. Ez az összeg egyszerre jelenik meg HM fejezeti kiadásként és adósságszolgálati bevételként, tehát ez a változás a központi költségvetés egyenlegét nem érintette.

Az Albánia által teljesített kamat- és tőketörlesztés 382,8 millió forint bevételt jelentett.

A volt dollár reláció egyetlen bevételét Nicaragua jelentette. 24,4 millió forint átutalásával. 2007-ben is folytatta az adósságrendezési megállapodás szerinti törlesztést, mely 2020-ig tart.

A még fennálló kormányzati követeléseink alapvetően a fizetőkészség és fizetőképesség vonatkozásában a legkisebb törlesztési hajlandóságot mutató országokkal szemben maradtak fenn. Ez a tény a korábbiaknál nagyobb mértékben okoz bizonytalanságot a bevételek tervezését illetően, mind a megtérülési idő, mind a

várhatóan megtérülő összeg tekintetében, különösen, hogy ez utóbbira az árfolyammozgások is hatnak. A követelésekkel folytatott gazdálkodás során az IMF, az OECD, és az Európai Unió nemzetközi programjaihoz csatlakozva figyelembe kell venni a HIPC országok (súlyosan eladósodott szegény országok) adósságainak rendezésére kidolgozott kezdeményezéseket is.

A nemzetközi pénzügyi szervezetek és külföldi pénzintézetek belföldre kihelyezett hiteleinek 1 milliárd forint összegű tőke-visszatérülése alapvetően a tervezett számoknak megfelelően alakult.

A világbanki hitelek esetében a tervezett 798,3 millió forinttal szemben 766,1 millió forint folyt be, ami 96 %-os teljesítést jelent. A minimális elmaradás oka a tervezéskor és a teljesítéskor használt euró árfolyam változása.

Az OECF hitel tőketörlesztése az előirányzott 122,7 millió forinttal szemben 123,6 millió forintra (100,7 %) teljesült. Az egyenlegében 0,9 millió forintos túlteljesítés oka, hogy az egyik önkormányzat csökkenteni tudta tartozását.

Az állami alapjuttatás bevétele is a tervnek megfelelően alakult, 181,3 millió forintban teljesült. A minimális túlteljesítés oka elsősorban az volt, hogy a felszámolás alatti adósoktól a tervezettnél magasabb összeg folyt be.

6. CÍM: ADÓSSÁGSZOLGÁLATTAL KAPCSOLATOS EGYÉB ELSZÁMOLÁSOK

Az ÁKK az államkötvények aukciók bonyolításához olyan szoftvert fejlesztett ki, amelyet más értékpapírok esetében is használnak, és ezért díjat fizetnek. Ennek összege 2007-ben 0,5 millió forintot tett ki.

Dr. Veres János